

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ BÜLTENİ

CİLT : XV

SAYI : 4

III. KÜTÜPHANE HAFTASI AÇILIŞ TÖRENİ KONUŞMALARI

I

TÜRK KÜTÜPHANECİLER DERNEĞİ GENEL BAŞKANI ABDÜLKADİR SALGIR'IN III. KÜTÜPHANE HAFTASI'NI AÇIŞ KONUŞMASI

1964 yılından beri, her yıl bütün yurttan kutlanmakta olan «Kütüphane Haftası»nı pek muhterem misafirlerimizle değerli meslektaşlarımızla içten saygılarla selâmlayarak açıyorum.

Yurt kalkınmasında kitabın ve kütüphanenin büyük rolü olduğuna inanan Derneğimiz, halkın mevcut kütüphanelerden daha çok faydalanmalarını sağlamak ve onları okumaya teşvik etmek amacıyla, her yıl, kasım ayının son haftasını «Kütüphane Haftası» olarak değerlendirmektedir. Kitap, ve kitap okumak, bugünün medeni insanı için, en büyük ihtiyaçlardan biridir. Az veya çok eğitim ve öğretim görmüş bir insan, hayatının hangi çağında, hangi döneminde bulunursa bulunsun, kendisini kitaptan ve okumaktan müstağni göremez. Ünlü İngiliz şairi John Milton: «İyi bir kitap, düşünen bir insana hayat veren kandır» demek suretiyle, kitaba verdiği önemi çok veciz bir şekilde belirtmiş, Victor Hugo ise: «Kütüphane kurmak, bir şeye iman etmek kadar mukaddes bir iş, ibadet kadar ilâhî bir harekettir.» cümlesiyle kütüphane kurmanın değerini ve faziletini anlatmaya çalışmıştır. Kitap, ve onların bir araya getirilmesiyle vücut bulan ve ihtiyaç sahiplerinin hizmetine sunulan kütüphane bir kültürel kalkınma vasıtasıdır; ve bütün kalkınmaların başlangıcı da kültürel kalkınmadır. Kültürel kalkınma olmadan ekonomik kalkınma için gayret sarfetmek boştur. Her vesile ile bahsedilen sosyal kalkınma da kültürel ve ekonomik kalkınma olmadan gerçekleşemez.

Halkın devamlı olarak kütüphanelerden faydalanabilmesi onlara okuyup yazma imkânları vermek ve serbestçe kitap alıp okuyabilecekleri kütüphaneler temin etmekle mümkündür. Genel olarak, yetişkinlerimiz az okumakta veya okunacak kitap bulamamakta, gençler ise devam

ettikleri okullardan mezun olduktan sonra, bir nevi hürriyete kavuşmuşçasına kitaplarla ve kültür faaliyetleriyle ilgilerini kesmekte, kitaplara karşı ilgisizlikleri belki de yıllarca devam etmektedir. Kütüphaneci çevresindeki gençlerin dikkatlerini çekebilecek çalışmalar gösterebilirse, onlar da hayatları boyunca kütüphanelerden faydalanabilmeleri için bir ilgi uyandırmaya muvaffak olabilir.

Bugün memleketlerin bir çoğunun karşılaştığı önemli problemlerden birisi de okula gitmemiş olan, fakat, daima kalkınan ülkelerinde daha iyi hayat şartlarına kavuşabilmek için bir şeyler öğrenmek isteyen yetişkinlerin eğitimidir. Bir çok kurumlar bu meseleyi halledebilmek için gereken gayretleri göstermektedirler. Bunların pek azı, devamlı olarak geliştirilmesi lüzumlu olan, halk kütüphanelerinin imkânlarına sahiptir. Halk kütüphaneleri, hayatlarının her safhasında halkın genel eğitimine yardım eden, okulda verilen eğitimi tamamlayan, yalnız kitap satın almayanlara değil, cemiyetin her ferdine hizmet eden birer kültür merkezleridir. Kütüphanelerin yetişkinlerin eğitimindeki gayesi onlara birer meslek vermek değil, fertlerin genel kültürlerini, okuma zevklerini, sanat kabiliyetlerini geliştirmek; kendi mesleklerinde daha iyi yetinebilmeleri için okuma zevki veren kitaplar yanında çeşitli meslek kitaplarını da temin etmektir.

İçinde yaşadığımız topluluğun her bakımdan kalkınabilmesi için çocuklara ve gençlere okul ve üniversite ne kadar lüzumlu ise, yetişkinler için de boş zamanların değerlendirilmesi o kadar lüzumludur. Boş zamanların nasıl değerlendirilebileceği konusunda gençlere ve yetişkinlere yeteri kadar rehberlik edilmemektedir. Bunlar, boş zamanlarında spor mu yapacaklar?, eğlenceli vakit mi geçirecekler?, daha fazla para kazanabilmek için ikinci bir sanat mı öğrenmelidirler?, genel kültürlerini artırmak veya kendi sahalarında ilerlemek ve kendi kendini yetiştirmek için kütüphanelerden mi faydalanmalıdırlar? Boş zamanların en akılcıca bir şekilde kullanılması için neler yapılmalıdır? Bu, ve benzeri konularda gençlerin ve yetişkinlerin aydınlatılması, kendilerine boş zamanlarını değerlendirilmesinde kütüphanelerin en faydalı kuruluşlar olduklarının anlatılması ve duyurulması faydalı sonuçlar verecektir. ATATÜRK: «Başarıyı kolaylaştırmak için bütün çarelerin başında, milletin aydınlatılması, ve ona yol gösterilmesi gelir.» demişlerdi. Kütüphane Haftası'nda da kütüphaneciler, halkın daha fazla okuyabilmesi için, onun aydınlatılması konusunda kendisine düşen hizmeti daha yaygın bir şekilde gerçekleştirmeye gayret etmektedirler.

İstatistikler, bize, memleketimizin nüfusu arttıkça okuma yazma bilenlerin oranının azaldığını, diğer bir deyimle cehaletin arttığını gös-

termektedir. 6 ve daha yukarı yaştaki nüfusun okur yazarlık oranı, 1955 te %40,9 iken, bu miktar 1960'ta %39,5 olmuştur. Cehalet 5 yıl içinde %1,4 artmıştır. Daha net olarak rakamlarla ifade edilecek olursa henüz okula gitmemiş çocuklarımız hariç, 1955'te nüfusumuzun 11.393.000'i okur yazar değildi; 1960'ta ise bu miktar 13.625.000'e yükselmiştir. Bu rakamlara okur yazar göründükleri halde, okuyacak kitap, dergi ve gazete bulamadıkları için okumayı unutanlar dahil değildir.

Memleketimizde halkın faydalanabileceği yeteri kadar kütüphane yoktur. Millî Kütüphane, Üniversite ve okul kütüphaneleri hariç, mevcudu 534 olan halk ve müstakil çocuk kütüphanelerinde 2.288.124 kitap bulunmaktadır (1965). Bu kitaplardan faydalanan okuyucuların miktarı ise, 6.115.770'dir. Konya vilâyetimiz kadar bir memleket olan Belçika'da, halk kütüphanelerinin sayısı 2767, bu kütüphanelerdeki kitap mevcudu 14.746.910 cilt, kütüphanelerden faydalanan okuyucu sayısı ise 23.335.091 dir. Belçika'da bir kitaptan ortalama 2, memleketimizde ise bir kitaptan 3 okuyucu faydalanmaktadır. Kütüphanelerimizdeki kitap koleksiyonlarının bir kısmının eski harfli eserlerle, ilgi uyandırmayan kitaplar olduğunu düşünecek olursak bizde bir kitaptan 4 - 5 okuyucunun faydalandığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu, memleketimiz için lehte bir durum sayılabilir. Yeter ki kütüphane sayısı ve kitap mevcudu ihtiyacı karşılayacak hale gelsin.

Halk kütüphanelerinin istenildiği şekilde hizmet edebilmesi için, personel ve maddî imkânlar dışında tespit edilmesi gereken bazı hususlar vardır; Halk hangi kitaplara daha çok rağbet göstermektedir? Okumayı arzu ettiği fakat bulamadığı kitaplar nelerdir?, Türk milletinin kültür seviyesini yükseltebilmek için yazılması ve yayınlanması gereken eserler nelerdir ve neler olmalıdır? Bu konuda, Üniversitelerimizin sosyoloji kürsülerine büyük vazifeler düşmektedir. Yurt çapında yapılacak böyle bir araştırmadan elde edilecek sonuçlar, noksanlarımızın ve milletimizin kültür seviyesinin ortaya çıkmasına yarıyacak, gereken çârelerin alınmasına yardımcı olacaktır. «Türkiye'nin serveti gençliğidir,» sözü gayet yaygın olarak kullanıldığı halde, memleketin istikbali olan çocuklarımızın ve gençlerimizin okudukları kitaplarla, okumaları veya hazırlanması gereken kitapların vasıflarının tespiti için yurt ölçüsünde ilmi bir araştırma yapılmamıştır. Böyle bir araştırmanın sonuçları, «kültürlü, sağlam karakterli, ve müsbet düşünme tarzına alışmış» çalışkan bir Türk gençliğinin yetişmesine ışık tutacaktır.

Halkın ihtiyaç duymadığı ve okumayı arzulamadığı kitaplarla halk kütüphanelerini doldurmak, kütüphaneleri passif birer müessese haline getirmekten başka bir işe yaramamaktadır. Her sene kutlanmakta olan

«Kütüphane Haftası»nın, bütün kütüphanelerin aktif birer kültür müessesesi olarak hizmet görmelerinde, ve halkın kütüphanelerimizi daha yakından tanımalarında faydalı olacağını umar, pek muhterem misafirlerimizle değerli meslektaşlarımı tekrar saygıyla selâmlarım.

II

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI KÜLTÜR MÜSTEŞARI SAYIN ADNAN ÖTÜKEN'İN KONUSMASI

Muhterem meslektaşlarım, değerli misafirler, mesleğimizin müstakbel elemanları olan genç kütüphaneciler:

Salgır, vahim durumu rakamlarla dile getirdi. Mesleğimiz mübarektir. Memleketin istikbaline şâmilidir. Fakat şimdiye kadar hafif görülen bir meslekti; hâlâ da hafif görülür. Değeri henüz tam anlayışlamamıştır. Yirmi yıl öncesine göre aşılması merhaleler kâfi değildir.

Bundan yirmi yıl öncesine kadar bu mesleğin adı bile yoktu. Kütüphaneci, pasif hizmet sahibi sayılan insandı. Yaşlı, hasta insanlar birer «hâfız-ı kütüp=kitapları saklayan ve koruyan» olarak çalışırlardı. Bunlar çok muhterem insanlardı, fakat bugünün anlayışına uyabilecek kimseler değillerdi.

Kütüphaneciliğin, kütüphanecilerin, zamanın aydın sayılan kişilerinin kafasında dahi hakiki değeri ile yer almadığını ve hafife alındığını iki hâtıramı naklederek anlatmak istiyorum:

Edebiyat Fakültesini yeni bitirmiştım. Atatürk'ün irşadı ile kütüphanecilik alanında da Avrupa'ya öğrenci gönderilmesi söz konusu oldu. Ben buna talip oldum; çünkü Prof. Ritter bana kütüphaneciliği telkin etmiş ve sevdirmişti. Bu imtihana girdim ve kazandım. Bunu öğrenen, hürmet ettiğim, Avrupa'da yetişmiş bir profesör; «Adnancığım», dedi, «başka branş bulamadın mı? Kütüphaneciliğin tahsili de olur mu imiş?»

Diğer hâtıram şu: Millî Kütüphane Kanunu tasarısı hazırlandı. Bunda Millî Kütüphaneye bağlı bir kütüphanecilik okulu kurulması söz konusu idi. Bu tasarı Maliye Vekâletince inceleniyor. Bakanlığın bu konudaki düşüncesi, tabii şube müdür yardımcılardan başlayarak paraf ve imzaya yetkili ve mecbur bütün kademelerden geçerek, Maliye Vekilinin imzası ile ortaya konuyor. Hem de şöyle bir ifade ile: «Kütüphanecilik gibi basit bir hizmet için mektep açılması isteğinin mânası anlayışlamamıştır.»

Memleketimizde kütüphanecilik okulu açılması isteğinin vekiller, müsteşarlar, umum müdürler tarafından anlayışlamadığı o yıllarda, bu mesleğin öğretimi yabancı memleket üniversitelerine çoktan girmişti; Amerika'nın 25 üniversitesinde Kütüphanecilik Fakültesi vardı.

Yirmi yıldan beri keçi yolları genişletilmiş, büyütülmüştür. Sizler bahtiyar bir kütüphaneci neslinin mensupları olacaksınız. Bugün yirmi yıl evvelki durum mevcut değil.

Kütüphanecilikte de mühim olan şudur: Hiç bir üniversite öğrenciye kâfi bilgi veremez. Okullarda yol gösterilir, anahtar verilir. Asıl çalışma, asıl hizmet okuldan sonra başlar. Halbuki zihniyet değişiktir. Salgırın dediği gibi, okul bitince kitap kapatılır. Fakat asıl kitap okuldan sonra açılacaktır. Bugün kütüphanecinin hayatımızda lüzumlu bir unsur olduğu fikri gelişmekte ve genişlemektedir. Fakülteyi bitiren kütüphaneci kitabı kapatırsa, dâvaya hizmet etmiş sayılmaz.

Ben de bir kaç rakam arzedeceğim: Türkiye'de okuma yazma bilenlerin nisbeti %40 sayılır. Eğer bu %40'ın hepsi gerçekten okusa bir dereceye kadar sevineceğiz. Fakat okuyan pek azdır. Kitap, gazete veya dergi okuyanlar, bu nisbet içinde ne kadardır? Sonra, bu % 40'a dahil olanların çoğu okuyup yazmayı unutmuştur. Bir köyde tecrübe edilsin: Okur yazarım diyenlerden çoğu heceliyerek okuyacaklardır... Biraz daha eskilerin ise, okuyup yazmayı tam unutmuş oldukları görülecektir. Öyleyse, ilköğretim seferberliği, harcanan milyarlar, harcanan emekler boşa gidiyor. Sonra da Türkiye'de demokrasi olduğundan bahsediyoruz. Oysa, demokrasi kültürlü insanların harcıdır. Bu insanları gerçek okur-yazar ve kültürlü insanlar yapmak işi kütüphanelere düşer.

Kütüphane Haftası, fikirlerimizi yaymak ve uygulamak için vesile olursa daha büyük değer kazanacaktır.

Benim neslim kütüphanecilik yolunda bir yol açabildi. Sizler bu yoldan Türkiye'yi refaha götüreceksiniz.

III

MİLLİ KÜTÜPHANE GENEL MÜDÜRÜ SAYIN Dr. MÜJGÂN CUNBUR'UN KONUŞMASI

Sayın Müsteşarımız, kıymetli misafirlerimiz, aziz kütüphaneci arkadaşlarımız, Kütüphanecilik Kürsüsü'nün sevgili öğrencileri,

Batılı kütüphanecilik otoritelerinden bir kısmı, Millî Kütüphaneleri daimi değişme ve gelişme halinde, şaşılacak derecede kompleks kurumlar arasında sayarlar. Bu sebeple de onları basit bir sınıflandırmaya tabi tutamadıklarını itiraf ederler. Kuruldukları memleketlerin sosyal ve politik durumu, millî kütüphanelerin çok farklı özellikler taşımasına sebep olmuştur. Millî Kütüphanemiz de gerek kuruluş şartları, gerekse kuruluşundan bu yana devam edegelen dış tesir ve şartlar bakımından, benzezmeye çalıştığı aynı tipteki gelişmiş kütüphanelerden az çok bir farklılık

göstermektedir. Bilindiği gibi bir millî kütüphanenin kabul edilen en eski ve başlıca görevi içinde bulunduğu memleketin bütün basılı ürünlerini, o memleketle ilgili olarak yabancı ülkelerde çıkan basılı materyali toplamak, gelecek nesiller için saklamak ve bunun yanında araştırmacılara koleksiyonlarını millî bibliyografyalar ve kataloglar halinde hazırlayıp yayınlamak ve sunmaktır.

Her geçen yıl millî kütüphanelere yeni görevler eklenmektedir. Millî kütüphanelerden, memleket kütüphaneleri arasında bir işbirliği merkezi olarak yer alması, bilhassa ilmi ve bazı teknik faaliyetlerde öncü ve yönetici olması istenmektedir. Millî kütüphaneler için şimdiye kadar saydıklarım millî görevlerdir. Bunların yanı sıra diğer memleketlerle kültürel bağların ve bağlantıların ortaya çıkardığı bazı milletlerarası görevler de yüklenmektedir. Bilhassa bu görevler millî kütüphaneleri daimi bir gelişme ve değişme içinde bulunmağa doğru âdeta mecbur etmektedir.

III. Kütüphane Haftası açılış töreninde Millî Kütüphanemize ayrılan bu konuşmada Millî Kütüphanemizin yapmakta olduğu bazı görevlerden, ilerde üzerine almayı düşündüğü hizmetlerden, varılması istenen hedeflerden ve nihayet bunlar yapılırken karşılaşılan problemlerden ve bugün Millî Kütüphanemizin içinde bulunduğu zor durumdan söz açmak istiyorum.

Millî Kütüphanenin nasıl bir koleksiyon teşkiliyle görevlendirildiğini yukarıda belirtmiştim, yurt içinde basılan, yurt dışında memleketimizle ilgili olarak yayımlanan eserlerin dışında, büyük bir müracaat ve araştırma kütüphanesinde bulunması gerekli müracaat eserleri, hümanizma ile ilgili konulardaki bir kısım kitaplar ve periyodikler, bugün sayısını 650.000 olarak tahmin ettiğimiz Millî Kütüphane muhtevasının konusunu teşkil ederler. Tahmin ettiğim diyorum, çünkü koleksiyonun bir kısmı yer darlığından sandıklarda, kısmen de binanın dışında saçak altlarında muhafaza edilmektedirler. 10.000 makaralık mikrofilm arşivi, 4.000 harita, 1.000 küsur plâklık batı müziği koleksiyonu, folklorla ilgili 200 ses bandı, Türk ressamlarının 400 orijinal tablosu, dünya resim şaheserlerinden röprodüksiyonlar, afişler, broşürler, el ilânları, kupür arşivleri, biyografi arşivi ve bilhassa 200.000 cilt civarındaki süreli yayınlar bugün istifadeye sunulmuş durumdadır. Kütüphanenin bir yıldaki kitap artışı 17.000 ilâ 20 bin arasındadır.

Millî Kütüphane bugünkü durumuyla Türkiye'nin en büyük muhtevalı kütüphanesi olmakla beraber, dünyadaki en az koleksiyonlu millî kütüphanelerden biridir. Koleksiyonunu büyütmeğe ne içinde bulunduğu bina ne de mâli durum imkân vermemektedir.

Millî Kütüphane'den faydalanan yıllık okuyucu sayısı yetmiş, seksen bin arasında değişmektedir. Birçok memleketlerdeki millî kütüphanelerin yakındıkları gibi Millî Kütüphanemiz de gerçekten ilmi araştırma yapan okuyucusuna henüz kavuşamamıştır.

Türk Millî Kütüphanesi onsekiz yıldır, kütüphane hizmetlerine adapte edilmiş, kulüpten bozma geçici bir bina içinde çalışmaktadır. Çığ gibi büyüyen koleksiyon bu binayı tamamen doldurduktan başka, artan okuyucu sayısı karşısında okuma salonları da dar gelmekte, çoğalan iş hacmi personelin çok dar bir yerde çalışmasına sebep olmaktadır. Yıllardan beri hayâlî içinde yaşadığımız asıl binanın plân ve proje masrafları 1967 yılı bütçe tasarısına sokulduğu gibi, binanın 1968-1972 yılları arasında inşa edilip bitirilmesi için ikinci beş yıllık plâna gerekli teklif yapılmıştır.

Millî Kütüphanenin vefalı, fedakâr eski personeli yıllardan beri görevlerini aksatmadan yapmağa çalışmakta olup, Kütüphanecilik Kürsüsü'nün genç mezunlarından kütüphaneye intisap edenler, hizmete yeni bir güç kazandırmışlardır.

Millî Kütüphane'nin bütçesi cari giderler bakımından 1960 yılından beri hiçbir artış göstermemiştir. Kütüphanenin depo darlığı, koleksiyon geliştirilmesini önlediğinden bütçesinin artırılması konusunda da büyük bir çaba gösterilmemiştir.

Türkiye'de standard bir kataloglama kuralı mevcut değildir, çeşitli kütüphanelerde çeşitli kurallar uygulanmaktadır. Millî Kütüphane'de ve diğer bazı kütüphanelerimizde —bilhassa halk ve çocuk kütüphanelerinde— birbirine yaklaşık ve benzer kuralları uygulamak ve mevcut enstrüksiyonumuzda karşılaşılan güçlükleri gidermek başlıca amacımızdır. Bir amacımız da bilhassa halk ve çocuk kütüphanelerine yardımcı olabilmek için merkezi bir kataloglama sistemini kurmaktır. Halk kütüphanelerimizde, kataloglama ve tasnif işini üzerlerinden kaldırarak, halk eğitimi konusunda yapacakları çalışmalara daha çok vakit ayırabilmelerinde yardımcı olacağımızı ummaktayız.

Millî Kütüphanemiz gerek kitap, gerekse makale olarak millî bibliyografyaları yayımlamaktadır. Matbaalarda baskı işinin uzun sürmesi, bibliyografyalarımızın geç çıkmasında ve aktüalitesini kaybetmesinde başlıca âmilidir. Türkiye Bibliyografyası, gerek fişleme, gerekse baskıya hazırlama konusunda aylık çıkabilecek bir duruma getirilmiştir. Bu konuda aşamadığımız tek engel matbaa meselesidir. Bu bibliyografyamız için ikinci bir problem de Millî Kütüphaneler simpoziumunda basılmamış tezlerin bibliyografyaya alınması kabul edildiği halde, bugüne kadar bu kararı uygulayamamış olmamızdır. Çeşitli sebeplerle Türkiye Makaleler

Bibliyografyası'nın bir kaç yıldan beri ikinci bir dilden mahrum olarak çıkışı da çözümlenmesi gerekli problemler arasındadır.

Millî Kütüphane olarak gerçek bir müracaat hizmeti verebilmemiz için enformasyon araştırması ve sınıflandırması için yeni metod ve teknikler aramak zorunda bulunduğumuzu da bildirmek isterim.

Millî Kütüphane koleksiyonlarını koruma ve muhafaza için bazı tedbirlerin alınma zamanı gelmiştir. Yeni binamızda bir kitap patolojisi laboratuvarı kurmak istiyoruz.

Fotografik rüprodüksiyon konusunda Millî Kütüphanemiz hayli ileri durumda ve yakın memleketler içinde en müttekâmil mikrofilm ve fotokopi atölyesine sahip bulunmaktadır. 10.000 makaralık yazma eser migrofilm arşivi ve 1500 staytlık renkli film arşivi bu tesisin çalışması sonucudur.

İstatistikler konusunda Millî Kütüphane'de henüz yeterli bir çalışma yoktur. Çeşitli kütüphane analizleri henüz ele alınmamış durumdadır.

Memleketimizde henüz plâk ve sinema filmlerinin derlenmesi yapılamamaktadır. Millî Fonotek ve Sinematek'in kuruluşunda üzerine düşecek görevi yapmak için Millî Kütüphane Güzel Sanatlar Bölümlerince gerekli ilk hazırlıklar yapılmaktadır.

Millî Kütüphane milletlerarası ödünç kitap alıp verme ve mübadele işlerinin Türkiye'deki merkezidir. Milletlerarası iare sistemini yürütebilmek için Millî Kütüphane'de bir toplu katalog kurulmuştur. 125 kadar teknik ve ilim kütüphanesi buraya kendilerinde mevcut ve gelecek olan yabancı dil kitapların fişlerini yollayacaklarını vaadetmişler, bir müddet de yollamışlardır. Bugün bu katalogu geliştirmek için fiş yollayan kütüphanelerin sayısı on'u bulmamaktadır. Bu toplu katalogun kuruluşu, adeta milletlerarası bir görev olarak Millî Kütüphane'ye verilmiştir. Bunu geliştirmek bütün Türk kütüphanecilerinin vazifesidir. Çünkü Millî Kütüphane, yalnız Millî Kütüphanelilerin değil, bütün Türk kütüphanecilerinin kütüphanesidir.

İtiraf etmek gerekir ki, konuşmam pek de iç açıcı ve aydınlık bir konuşma olmadı. Yapılması gerekli görevlerimiz yanında, çözümlenemeyen gerekli birçok problemlerimiz var. Önümüzdeki yıllarda Türk kütüphaneciliğine her dalda yeni ve taze bir güç getiren Ankara ve İstanbul Kütüphanecilik Kursülerinde yetişmekte olan genç kütüphanecilerin ellerinde bu görevlerin daha iyi bir şekilde yapılacağına, meselelere en iyi çözüm yollarının bulunacağına inanıyorum.

Biz orta kuşak üzerimize düşen görevi gücümüzün yettiğince yapma-

ğa çalışmaktayız ve tek dilediğimiz, görevimizi gençlere devrederken daha iyi şartlar ve imkânla riçinde toplumun gerçek değerini kavradığı mesleğimize gerekli mevkiî sağlamaktır.

III. Kütüphane Haftası'nın Türk kütüphaneciliği ve kütüphanecileri için hayırlı ve başarılı olmasını ve «Okul kadar kütüphane de önemli ve gereklidir» diye özetleyebileceğim ana dâvamızın kamu oyuna mal olmasını diler, hepinizi teşekkür ve saygılarımla selâmlarım.

IV

DTCF KÜTÜPHANECİLİK KÜRSÜ PROFESÖR VEKİLİ DOÇENT Dr. OSMAN ERSOY'UN KONUŞMASI

Sayın misafirler, değerli meslektaşlarım, ve sevgili öğrencilerim!

III. Kütüphane Haftası'nın açılışında bana da konuşmak fırsatını veren Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Merkez Yönetim Kurulu üyelerine, başta sayın Genel Başkan Abdülkadir Salgır olmak üzere, ayrı ayrı teşekkür ederim.

Kütüphanecilik eğitiminden sorumlu bir kürsünün yöneticisi olmamdan ötürü, konuşmamı, kütüphanecilik eğitimi ve meslekî personelin yetişmesine tahsis etmemi hoş karşılayacağınızı umuyorum.

(Konuşmacı, Türkiye'deki kütüphanecilik eğitiminin kısa bir tarihçesini yapıp açılan kursları ve bu kurslarda emeği geçenleri andıktan sonra DTCF Kütüphanecilik Kürsüsü'nün kuruluşunu anlatmış ve sözlerine şöyle devam etmiştir:)

Üniversite seviyesinde kütüphanecilik eğitiminin yurdumuzda geç başlamış olması, kütüphanelerimizde meslekten yetişmiş memurların az olmasının tek sebebidir. Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümü sekiz yıldan beri mezun vermektedir. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde kurulan kürsü ise, iki yıl sonra ilk mezunlarını verecektir. Şimdi içinde bulunduğumuz Fakülte'deki kürsü bugüne kadar iki yüz'ün üstünde mezun vermiştir. Bölümümüzde hâlen 300'ün üzerinde bir öğrenci topluluğu kütüphanecilik eğitimi görmektedir. Mezunlarımızın çoğu üniversite ve araştırma kütüphaneleri ile özel sektöre bağlı kütüphanelerde çalışmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul, halk ve çocuk kütüphanelerinde görev almış olan mezunlarımızın sayısı ise 10'u geçmemektedir. Halbuki, Millî Eğitim Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün yetişmiş personele, özellikle taşra örgütünde, çok ihtiyacı vardır. Devlet baremine bağlı kurumlarda maaşın sınırlı oluşu, mezunlarımızın daha fazla özel kuruluşlarda iş aramalarına sebep olmaktadır. Sırası gelmişken hemen ifade edeyim ki, Kütüphaneler Genel Müdürlüğünün meslekten yetişmiş personel ihtiyacını gidermek için Kütüphanecilik Kürsü-

lerine Millî Eğitim Bakanlığının çok sayıda burs vermesi gerekmektedir. Üç yıldan beridir Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerine verilen burslarla Bölümümüzde okuyan öğrenci sayısı gelecekteki ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktır.

Yukarıda, Bölümümüzde 300'ün üzerinde öğrenci olduğunu söyledim. Bu kadar öğrencinin eğitimi yükü, dört öğretim üye ve yardımcısının üzerindedir. Bir yandan kütüphanecilik kursülerine bol miktarda Devlet bursu verilmesini, Türkiye'nin kütüphaneci ihtiyacını giderebilmek için öngörüyor; bir yanda öğretim üyelerinin azlığından yakınıyorum. Ne büyük bir tezada düştüğümüzü biliyorum. Öyleyse, öğretim üye kadrolarının takviyesi de öğrenci artışı ile birlikte ele alınmalıdır. Kütüphanecilik eğitimi nazari derslerin yanı sıra, uygulama yapmayı da gerektirir. Tıp eğitimi görenin yanı başında nasıl düzenli çalışan bir hastaneye ihtiyacı varsa, kütüphanecilik eğitimi de uygulamalarında modern kütüphanelerden yararlanmayı gerektirir. Bugüne kadar öğrencilerimize uygulamaları hep dışarda, kontrolümüzden uzak kütüphanelerde yaptırmak zorunda kaldık. Bu yıl, Fakültemizde özellikle öğrencilerimize ayrılmakta olan kütüphane içinde uygulamalarımızı yapacağız. Yeni plânlamamızdan olumlu sonuçlar alacağımızı umuyoruz.

Türkiye'nin kütüphane ve kütüphaneci ihtiyacını belirtmesi bakımından biraz da istatistiklere bakmamız faydalı olacaktır sanıyorum:

Merkez ilceleri de dahil, 638 ilcemiz olduğu bilinmektedir. Bunlardan 374'ünde hiç kütüphane yoktur. 264 ilcemizde bulunan halk ve çocuk kütüphanelerimizde, —ki bunların sayısı 375 kadardır— 700 civarında memur çalışmaktadır. Bu kütüphanelerde, meslekten yetişmiş personel oranı %1'dir. Meslekten yetişmiş personel sayısını, bu konuda ileri gitmiş ülkelerin 1/4'ü oranında az düşünelim, yani her on bin kişiye bir kütüphaneci verebilsek ve nüfusumuz da hiç artmayacak olsa; sadece halk ve çocuk kütüphanelerimizin meslekten yetişmiş personel ihtiyacını, mevcut iki kütüphanecilik kursümüzle, 32 yılda ancak karşılayabiliriz. Bu hesap, Ankara ve İstanbul'daki kütüphanecilik bölümlerinin yılda yüz mezun verecekleri düşünülerek yapılmıştır. Türkiye kütüphanelerinin otuz iki yıl beklemeye tahammülü olmadığına göre, daha çok kütüphanecilik bölümü kurulması gerektiği anlaşılır. Kurulacak yeni kursüler için öğretim üyesi yetiştirilmesinde geç bile kaldığını sanıyorum.

Hepinizi saygı ile selâmlarım.

GELECEĞİN KÜTÜPHANECİLERİ ADINA DTCF KÜTÜPHANECİLİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNDEN ASUMAN ULUŞAN'IN KONUŞMASI

Değerli büyüklerim, hocalarım, kütüphaneci arkadaşlarım,

Modern kütüphaneciliğin yeni, meslekten yetişmiş kütüphanecilerin çok az olduğu yurdumuzda, ne büyük mutluluk, biz yeni yetişen kütüphaneciler için ne büyük güven kaynağıdır ki mesleğimiz kısa zamanda değerli bir ilim kolu olarak kabul edilmiştir ve bütün yurttan kutlanan bir Kütüphane Haftamız vardır.

Artık rahatlıkla görev alabileceğimiz kütüphaneler kurulmuştur. Araştırma kütüphanelerimiz, okul ve halk kütüphanelerimiz, gün geçtikçe daha iyiye yönelmek için kütüphanecileri içine almaktadır. Bu kadar genç bir mesleğin 17 yıldan beri kütüphanelerine ve kütüphanecilerine yardım eli uzatan bir derneği vardır. Kırk yıl önce kütüphaneciliğin ne olduğu bilinmezken, bugün mesleğimizin her dalında başvurabileceğimiz ufaklı büyüklü eserler kütüphanelerimizde yer almaktadır.

Eski yılların kitap depolarının bekçisi kütüphaneci artık değer kazanmış; modern hayatın kütüphanecisi hizmet ettiği toplumun isteklerini karşılayabilmek için en değerli, en iyi malzemeyi seçen, tanzim eden ve okuyucusunun yararlanması için elinden gelen bütün kolaylığı göstererek ona araştırmalarında merakını gidermede yardımcı olan bir yol gösterici, bir öğretmen, bir eğitmen olmuştur. Bilim çalışmalarının değer bulması ancak iyi yetişmiş kütüphaneciler elinde denetlenmiş kütüphanelerle mümkün olmaktadır.

Yeni yetişen kütüphanecilerin görevi, bugüne kadar yapılan çalışmalara yenilerini katmak, yoktan var edilen kütüphanecilik mesleğini yükseltmek, kütüphanelere ideal şekillerini vermek olacaktır.

Pek yakında kendimizi kütüphanecilik öğrenimi sırasında çeşitli yönleri ile tanıdığımız kütüphanelerimizin içinde bulacağız. Kütüphanecilerin en büyük amacı, görev aldıkları kütüphaneyi okuyucuları için en mükemmel kaynak olarak geliştirmek olacaktır. Okuyucularımızı tanıyacak, isteklerini bilecek, onların arzusuna uygun eserleri seçecek, kütüphanelerimizde kitaplar yanında gerekli her çeşit materyele yer verecek ve en mühimi bunları okuyucunun hizmetine sunarken, iyi düzenlenmiş ve ihtiyaca yeterli olmalarına dikkat edeceğiz.

Kütüphaneciler elele vererek bütün Türkiye kütüphanelerinde, çeşitli şekillerde uygulanmakta olan kataloglama ve tasnif yollarının tek bir kurala göre düzenlenmesi için çalışacağız. Kütüphanelerimiz arasında işbirliği sağlayarak çok daha iyi hizmetler vereceğiz.

Kütüphaneciliğin geri kalmış, hallédilmemiş sorunlarına el atarak yeni kütüphanelerin kurulmasına, yurdumuzun en ücra köşelerinde dahi kütüphanelerin temellerini atarak, geri toplumlara hayat götürmeğe, okulların ve öğretmenlerin yetişemediği alanlarda kütüphanelerle cahilliği yok etmeğe çalışacağız.

Kütüphanecilik mesleğinin sevilmesi, yeni kütüphanecilerin yetişmesine yardım amacımız olacaktır. Nasıl, biz bizden öncekilerden kuvvet alıyorsak, yeni yetişecek olanlar da bize güvенеcekler.

Bütün çalışmalarımızın esas amacı Türk milletine hizmet etmek, onu yükseltmek olacaktır.

Kütüphaneciliğimizin önderi, değerli hocamız Adnan Ötüken, Millî Kütüphanemize ilk iki kitabı koyarken «bu fidan yeşerecek, büyük bir çınar olacak» demişti. Biz, o çınarlardan ormanlar yaratacağız.